

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра економіки та міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
31.03.2025
протокол № 05, п. 4

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 31.03.2025 № 67

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА/
PRACTICAL TRAINING**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»	/ bachelor
Галузь знань	29 «Міжнародні відносин»	/ «International relations»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»	/ «International economic relations»
Освітня програма	«Міжнародний бізнес»	/ «International business»

Вінниця 2025

Розробники: Хачатрян Валентина, доктор економічних наук, професор
Мельничук Оксана, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Міжнародний бізнес» - Мельничук Оксана,
кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено:
на засіданні кафедри економіки та міжнародних відносин від 03.03.2025
протокол № 03;
на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права
від 13.03.2025 протокол № 03.

Рецензенти: Стратійчук Вікторія, доктор філософії з економіки
Кравенська Тетяна, директор ТОВ «Вінінтертрейд», м. Вінниця

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 23.04.2025 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 0,58.
Обл.-вид. арк. 0,47. Тираж 2. Зам. № 96.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Професійна підготовка здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» визначається навчальним планом, важливою складовою якого є виробнича практика.

Робоча програма виробничої практики визначає зміст та порядок її проходження здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» ОП «Міжнародний бізнес» третього року навчання.

Робочу програму розроблено відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти».

Виробнича практика здобувачів вищої освіти є обов'язковою складовою підготовки фахівців із спеціальності «Міжнародні економічні відносини»,

Виробнича практика спрямована на закріплення та поглиблення знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення обов'язкових освітніх компонентів та освітніх компонентів за вибором, формування практичних умінь зі спеціальності, передбачає підбір фактичного матеріалу для виконання навчально-дослідних завдань. Проводиться у виробничих умовах на базах практики (підприємствах, організаціях, установах).

Метою виробничої практики є формування у здобувачів вищої освіти на базі знань, отриманих у вищому навчальному закладі, професійних умінь і навичок щодо прийняття самостійних рішень під час професійної діяльності у реальних ринкових умовах; поглиблення та закріплення теоретичних знань; опанування здобувачами освітнього ступеня сучасних прийомів, методів та знарядь праці в галузі їх майбутньої професії; виховання потреби постійно поповнювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Результатом проходження виробничої практики для освітньої програми «Міжнародний бізнес» є формування комплексу компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

– загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

Програмні результати навчання:

РН 4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН 6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН 10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН 23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

РН 25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

Базами практики можуть бути підприємства (організації, установи), розташовані на території України або за її межами, що здійснюють різні види економічної діяльності, за умов забезпечення ними виконання у повному обсязі вимог, передбачених робочою програмою практики.

Робочим місцем практиканта може бути зовнішньоекономічні відділи чи підрозділи, планово-економічний відділ, інші економічні служби та структурні підрозділи підприємства, що сприятимуть їх адаптації на майбутніх робочих місцях.

Виробнича практика для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» проводиться відповідно до вимог стандартів вищої освіти, структури навчального плану та графіка навчального процесу. Тривалість виробничої практики встановлено календарним планом – 2 тижні.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на керівника від ВТЕІ ДТЕУ.

Обов'язки декана факультету, відповідального за організацію та проведення практики по факультету:

- керівництво навчально-методичним забезпеченням практики на факультеті;
- підготовка наказу про направлення здобувачів вищої освіти на практику за поданням кафедр щодо персонального розміщення їх на базах практики;
- контроль за організацією та проведенням практики кафедрами, виконанням робочої програми практики, своєчасним виконанням завдань відповідно до календарного графіку проходження практики.

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Зміст виробничої практики визначається навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти для освітнього ступеня «бакалавр», відповідними програмами навчальних економічних дисциплін, а також професійними інтересами роботодавців.

Робоча програма виробничої практики передбачає виконання завдань за даними підприємства за останні 3 роки :

- ознайомлення з обсягом та характером господарської діяльності підприємства, спеціалізації підприємства та іншими видами його діяльності;
- визначення статусу підприємства (форму власності, належність до визначеної організаційної структури);
- вивчення внутрішньої організаційної структури підприємства (структури відділів), кількість працюючих, загальне розподілення обов'язків; ознайомитися з організацією економічної роботи на підприємстві (розподіленням обов'язків, посадовими характеристиками робітників, які виконують аналітичну, планово-економічну та фінансову роботу);
- аналіз динаміки основних фінансово-економічних показників роботи

підприємства за останні 3 роки (обсяги реалізації; товарна і вартісна структура продукції (робіт, послуг), результати діяльності, аналіз тенденцій та змін, які відбулися, визначення їх причин);

- аналіз динаміки обсягів експорту/імпорту товарів (робіт, послуг), визначення основні тенденції та причини змін, які відбулись;
- вивчення основних видів документів (контрактів, угод) та їх застосування в зовнішньоекономічній діяльності;
- аналіз ефективності зовнішньоторговельних операцій або інших форм міжнародної економічної діяльності;

- знайомство з системою проведення ділового листування та організації зустрічей з іноземними контрагентами/партнерами;
- аналіз підготовки та організації ділових переговорів з партнерами.

РОЗДІЛ 4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуальних завдань.

Формою звітності здобувача вищої освіти за результатами проходження практики є складання заліку за наявності відповідним чином оформленого щоденника, підписаного з відгуком і оцінкою роботи здобувача вищої освіти під час виконання програми практики безпосереднім керівником від бази практики.

При складанні заліку за результатами проходження практики здобувач вищої освіти зобов'язаний досконало володіти інформацією про виконання всіх розділів робочої програми практики, робити висновки та пропозиції тощо.

Залік з практики складається здобувачем вищої освіти за наявності позитивного висновку керівника практики від бази практики. Термін проведення заліку з практики визначається наказом директора ВТЕІ ДТЕУ та проводиться протягом останніх 3-х днів або не пізніше 3-го робочого дня після завершення практики.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики або не встиг скласти залік у визначені терміни без поважних причин, за поданням декана факультету відраховується з ВТЕІ ДТЕУ.

Якщо програма практики не виконана здобувачем вищої освіти з поважної причини, то йому надається можливість пройти практику повторно (окрім виробничої (переддипломної) практики) за індивідуальним графіком з дозволу директора за поданням декана факультету.

Здобувач вищої освіти, який повторно отримав незадовільну оцінку з практики, відраховується з ВТЕІ ДТЕУ.

Результат заліку з практики заноситься у відомість підсумкового контролю знань, щоденник практики, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти за підписом викладача-керівника практики.

Підсумки проходження практики здобувачами вищої освіти обговорюються на засіданнях кафедр, вчених радах факультету не рідше одного разу протягом навчального року.

Календарний графік проходження виробничої практики
3 курс (6 семестр) тривалість 2 тижня

№ з/п	Назва робіт	Тижні проходження практики				Відмітки про виконання
		1	2	3	4	
1	Ознайомлення з обсягом та характером господарської діяльності підприємства, спеціалізації підприємства та іншими видами його діяльності	2				
2	Визначення статусу підприємства (форму власності, належність до визначеної організаційної структури);	2				
3	Вивчення внутрішньої організаційної структури підприємства (структури відділів), кількість працюючих, загальне розподілення обов'язків; ознайомитися з організацією економічної роботи на підприємстві	2				
4	Аналіз динаміки основних фінансово-економічних показників роботи підприємства за останні 3 роки	15	5			
5	Аналіз динаміки обсягів експорту/імпорту товарів (робіт, послуг), визначення основні тенденції та причини змін, які відбулись;	20	10			
6	Вивчення основних видів документів (контрактів, угод) та їх застосування в зовнішньоекономічній діяльності;	4	5			
7	Аналіз ефективності зовнішньоторговельних операцій або інших форм міжнародної економічної діяльності;		10			
8	Знайомство з системою проведення ділового листування		5			
9	Аналіз підготовки та організації ділових переговорів з партнерами з іноземними контрагентами/партнерами;		5			
10	Узагальнення даних, підготовка презентації до захисту		5			
	Загальний обсяг 3 кредити/90 годин	45	45			

Критерії оцінювання результатів виробничої практики

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінки
90-100	відмінно	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав 100 % програми практики. 3. Цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповіді на поставлені запитання.
82-89	добре	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав не менше 90% програми практики; 3. Цілісно, системно, у логічній послідовності дає відповіді на поставлені запитання; 4. Допускає одну-дві несуттєві (непринципові) помилки, самотійно їх виправляє.
75-81	добре	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав не менше 80% програми практики. 3. Грамотно надає відповіді, але допускає одну, дві несуттєві (непринципові) помилки, які під керівництвом викладача виправляє.
69-74	задовільно	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав не менше 70% програми практики. 3. Виявляє знання й розуміння основних положень матеріалу, але відповідає неповно, непослідовно.
60-68	задовільно	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав не менше, ніж 60% програми практики. 3. Виявляє знання й розуміння основних положень матеріалу, але відповідає неповно, непослідовно. 4. Допускає неточності у визначенні понять, не вміє доказово обґрунтувати свою думку
35-59	незадовільно	1. Щоденник містить опис виконаних ЗВО під час практики обліково-аналітичних робіт. 2. ЗВО виконав більше 50% програми практики. 3. Не володіє методикою ведення обліково-аналітичних робіт. 4. Допускає принципові помилки при вирішенні типових ситуацій. 5. Не відповідає на основні та додаткові запитання викладача
1-34	незадовільно	1. Щоденник не заповнений та має негативний відгук керівника практики від підприємства. 2. ЗВО виконав менше ніж 50 % програми практики. 3. Демонструє повне незнання та нерозуміння матеріалу, не відповідає на поставлені запитання

Знання здобувачів вищої освіти оцінюються за 100-бальною системою.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНІ

1. Архієреєв С.І. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навч. посіб. ; за ред. проф. С. І. Архієреєва; Нац. техн.ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019.233 с.
2. Бланк І. О., Ситник Г. В., Андрієць В. С. *Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : КНТЕУ, 2018. 792 с.*
3. *Міжнародний бізнес : підручник / [В. А. Вергун, О. А. Приятельчук, О. І. Ступницький] ; за наук. ред. В. А. Вергуна. Київ : ВАДЕКС, 2020. 602 с.*
4. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. *Економіка і фінанси підприємства : підручник / за заг. ред. Й. М. Петровича. 2-ге вид., стер. Львів : Магнолія 2006, 2021. 406 с. (Вища освіта в Україні).*
5. Рокоча В.В. *Міжнародний бізнес та стратегічні зміни: навчальний посібник. К. : Університет "КРОК", 2019. 215 с.*
6. Тарасенко С.В., Петрушенко Ю.М. *Міжнародний бізнес : навчальний посібник: Сумський державний університет, 2021. 222 с*
7. Яркіна Н. М. *Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Ліра-К, 2020. 596 с.*

ДОДАТКОВІ

8. Батченко Л. В., Бондар І. С., Русавська В. А. *Бізнес-комунікації в міжнародному менеджменті : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2021. 304 с.*
9. Бутко М. П., Бутко М. Ю., Дітковська М. Ю., Задорожна С. М., Іванова Н. В., Мурашко М. І., Олійченко І. М., Оліфіренко Л. Д., Пепа Т. В., Повна С. В., Попело О. В., Самійленко Г. М., Шевченко О. М. *Міжнародний менеджмент : підручник / за ред. М. П. Бутка. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 411 с.*
- 10.Глущенко Я.І, Черненко Н. О. *Економічний аналіз міжнародного бізнесу: навчально-методичний комплекс: КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 83 с*
- 11.*Економіка підприємства: теорія і практикум : навч.-метод. посіб. / [В. І. Блонська, Т. Г. Васильців, С. С. Гринкевич, Н. М. Заярна, Я. Д. Качмарик, О. Ю. Масленніков, Н. Г. Міценко, І. А. Маринич, І. О. Ященко] : за ред. Н. Г. Міценко, О. І. Ященко. Львів : Магнолія 2006, 2021. 688 с.*
- 12.Карасьова Н. А. *Міжнародний бізнес: практикум : спец. "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії", "Міжнародні економічні відносини". Київ : Ліра-К, 2020. 74 с.*
- 13.Кулик А.В. *Теорія економічного аналізу: навч.посібн. К: ДП «Вид.дім «Персонал», 2018 .452 с.*
- 14.*Кулішов В. В. Мікро- макро економіка : підручник. Львів : Магнолія 2006, 2019. 484 с.*

15. Мельничук О.П. Оцінка факторів оптимізації діяльності суб'єкта міжнародної діяльності. Інфраструктура ринку. 2022. №68 . С.7-11 DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct68-2>
16. Міжнародний менеджмент : навч. посіб. / за ред. О. Б. Чернеги. 2-ге вид., онов. і допов. Львів : Магнолія 2006, 2019. 592 с.
17. Фомішин С. В., Колесник Ю. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 357 с.
18. Фомішин С. В., Румянцев А. П., Дудченко О. М., Лугінін О. Є., Бетехтіна Л. О., Гамов М. С., Гудзь М. В., Єгоров А. О., Благодатний В. І., Кирилов Ю. Є., Радванська Н. В., Ларіна Я. С., Рибчук А. В., Урбанець М. та ін. Міжнародна економіка : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 445 с.
19. Чернега О. Б. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств (організацій) : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Львів : Магнолія 2006, 2021. 335 с.
20. Чернега О. Б., Маловичко А. С., Матвєєва В. Ю., Шеремет Т. Г., Горіна Г. О., Семенов А. А., Іваненко І. А., Озаріна О. В., Білозубенко В. С., Абрашка О. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2021. 541 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

21. Антимонопольний комітет України. URL : <http://www.amc.gov.ua/>
22. Верховна Рада України. URL : <http://www.rada.gov.ua/>
23. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
24. Економічна онлайн-бібліотека. Електронні дані. URL : <http://www.ecolib.com.ua>
25. Кабінет Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/>
26. Міністерство економіки України. URL <https://www.me.gov.ua>
27. Міністерство фінансів України. URL. <https://www.mof.gov.ua/uk>
28. Офіс з розвитку підприємництва та експорту. URL <https://business.diia.gov.ua/>